

Socialdepartementet

Enheten för socialtjänst och funktionshinderspolitik,
Äldre- och funktionshindersgruppen
Lars X Nilsson

**Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för
döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (SOU
2022:11)**

Remissinstanser

- 1 Arbetsdomstolen
- 2 Arbetsförmedlingen
- 3 Arbetsmiljöverket
- 4 Arboga kommun
- 5 Arjeplogs kommun
- 6 Barnombudsmannen
- 7 Barnplantorna–Riksförbundet för Barn med Cochleaimplantat och Barn med Hörapparat
- 8 Bjuvs kommun
- 9 Dals-Eds kommun
- 10 DIK
- 11 Diskrimineringsombudsmannen
- 12 Dövblind ungdom
- 13 Eda kommun
- 14 Ekonomistyrningsverket
- 15 Fellingsbro folkhögskola
- 16 Filipstads kommun
- 17 Folkbildningsrådet

- 18 Funktionsrätt Sverige
- 19 Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB)
- 20 Föreningen för Skriv- och TSS-tolkar
- 21 Försäkringskassan
- 22 Förvaltningsrätten i Härnösand
- 23 Göteborgs kommun
- 24 Göteborgs universitet
- 25 Hammarö kommun
- 26 Hofors kommun
- 27 Hylte kommun
- 28 Hörselskadades Riksförbund
- 29 Inspektionen för socialförsäkringen
- 30 Inspektionen för vård och omsorg
- 31 Institutet för språk och folkminnen
- 32 Integritetsskyddsmyndigheten
- 33 Justitiekanslern
- 34 Jämställdhetsmyndigheten
- 35 Järfälla kommun
- 36 Kammarkollegiet
- 37 Kammarrätten i Göteborg
- 38 Karlskoga kommun
- 39 Kiruna kommun
- 40 Kommunal
- 41 Konkurrensverket
- 42 Kungl. Tekniska högskolan
- 43 Leksands kommun
- 44 Lerums kommun
- 45 Länsstyrelsen Blekinge
- 46 Länsstyrelsen Hallands län
- 47 Länsstyrelsen Jämtlands län

- 48 Länsstyrelsen Stockholm
- 49 Länsstyrelsen Värmland
- 50 Länsstyrelsen Västernorrland
- 51 Länsstyrelsen Örebro län
- 52 Malmö kommun
- 53 Mora kommun
- 54 Myndigheten för delaktighet
- 55 Myndigheten för tillgängliga medier
- 56 Myndigheten för yrkeshögskolan
- 57 Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk
- 58 Nationellt kunskapscenter för dövblindfrågor
- 59 Nyköpings kommun
- 60 Post- och telestyrelsen
- 61 Regelrådet
- 62 Region Blekinge
- 63 Region Dalarna
- 64 Region Gotland
- 65 Region Gävleborg
- 66 Region Halland
- 67 Region Jämtland Härjedalen
- 68 Region Jönköpings län
- 69 Region Kalmar län
- 70 Region Kronoberg
- 71 Region Norrbotten
- 72 Region Skåne
- 73 Region Stockholm
- 74 Region Sörmland
- 75 Region Uppsala
- 76 Region Värmland
- 77 Region Västerbotten

- 78 Region Västernorrland
- 79 Region Västmanland
- 80 Region Örebro län
- 81 Region Östergötland
- 82 Registret för hörselnedsättning hos barn
- 83 Riksdagens ombudsmän (JO)
- 84 Riksförbundet DHB
- 85 Riksteatern Crea
- 86 Samhall
- 87 Simrishamns kommun
- 88 Socialstyrelsen
- 89 Specialpedagogiska skolmyndigheten
- 90 Statens kulturråd
- 91 Statens skolinspektion
- 92 Statens skolverk
- 93 Statskontoret
- 94 Stockholms kommun
- 95 Stockholms universitet, Tolk- och översättarinstitutet
- 96 Storfors kommun
- 97 Svedala kommun
- 98 Svensk Hörsel
- 99 Svenska Dövidrottsförbundet
- 100 Svenska kyrkan
- 101 Svenskt Näringsliv
- 102 Sveriges Antidiskrimineringsbyråer
- 103 Sveriges Dövas Pensionärsförbund
- 104 Sveriges Dövas Riksförbund
- 105 Sveriges Dövas Ungdomsförbund
- 106 Sveriges Kommuner och Regioner
- 107 Sveriges läkarförbund

108 Sveriges Teckenspråktolkars Förening

109 Södertörns folkhögskola

110 Talför–tolkcentralerna i Sverige

111 Tillväxtverket

112 Timrå kommun

113 Tolkledarna

114 Trollhättans kommun

115 Umeå universitet

116 Unga hörselskadade

117 Universitets- och högskolerådet

118 Upphandlingsmyndigheten

119 Vansbro kommun

120 Verket för innovationssystem

121 Vision

122 Vårdförbundet

123 Västerviks folkhögskola

124 Västerviks kommun

125 Västra Götalandsregionen

126 Älvsbyns kommun

127 Örebro kommun

128 Örebro universitet

129 Östersunds kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Socialdepartementet **senast den 15 september 2022**. Svaren bör lämnas per e-post till s.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till s.sof@regeringskansliet.se. Ange diarienummer S2022/01621 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument.

Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på förslagen eller materialet i betänkandet. Om remissen är begränsad till en viss del av betänkandet, anges detta inom parentes efter remissinstansens namn i remisslistan. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Betänkandet kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Remissinstanserna kan utan kostnad beställa tryckta exemplar av betänkandet via ett [beställningsformulär hos Elanders Sverige AB](#).

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria [Svara på remiss \(SB PM 2021:1\)](#). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Tony Malmborg
Departementsråd

Kopia till

Elanders Sverige AB, e-postadress: betankande@elanders.com

Handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten

Inledning

Utredningen har i uppdrag att utifrån en fördjupad analys av tidigare lagda förslag om tolktjänsten och en dialog med berörda aktörer ta fram en handlingsplan för den långsiktiga utvecklingen av tolktjänsten. I det följande sammanfattas de olika åtgärdsförslag som tillsammans bildar en handlingsplan för en långsiktig utveckling av tolktjänsten för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. För en komplett redogörelse av utredningens förslag till åtgärder hänvisas till betänkandets kapitel 7–14. En teckenspråksöversättning av handlingsplanen finns som digital filmbilaga (bilaga 3) på regeringens webbplats.

Om handlingsplanen

Åtgärdsförslagen i handlingsplanen ska medverka till en tolktjänst som:

- Är likvärdig, kvalitativ, lätt tillgänglig och effektiv. Tolktjänsten ska vara en samhällstjänst som i enlighet med det nationella funktionshinderspolitiska målet främjar jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet, oavsett ålder och kön.
- Bygger på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet där den enskilde så långt möjligt ges inflytande över hur tjänsten tillhandahålls.
- Har stabila utvecklingsmöjligheter och utvecklas i samverkan och dialog mellan ansvariga aktörer, tolkar och tolkanvändare.

- Har en stabil och förutsägbar finansiering och en tydligare reglering som främjar kostnadseffektivitet.
- Tillvaratar och utvecklar den teknik som finns, till exempel olika digitala lösningar.
- Effektivt och systematiskt säkerställer kompetensförsörjning och kompetensutveckling av tolkar.

Handlingsplanen är indelad i två åtgärdsområden. Dels åtgärder som medverkar till en mer sammanhållen och tydlig struktur för tolktjänsten, dels åtgärder som stöder en fortsatt långsiktig utveckling av tolktjänsten.

Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor som föreslås av utredningen ska senast år 2028 följa upp handlingsplanens åtgärder.

Åtgärder för en mer sammanhållen och tydlig struktur

I dagens tolktjänstsystem har många olika aktörer ansvar för att organisera, tillhandahålla, använda och finansiera tolk beroende på vad det är för tolksituation. Detta innebär ett system som är svåröverblickbart med oklarheter gällande gränssnitt, roller och ansvar. Oklarheter i exempelvis ansvarsfördelning och kostnadsansvar innebär att den enskilde tolkanvändaren får ta ett stort ansvar för att samordna sin egen tolktjänst och att tolkbehoven inte alltid kan tillgodoses.

För att skapa ett mer samordnat och ändamålsenligt och därmed effektivt tolktjänstsystem anser utredningen att åtgärder inom regionernas ansvar för tolktjänst, arbetslivstolkning och tolkstödet inom vuxenutbildning bör prioriteras.

Regionens ansvar för tolktjänst förtydligas och förstärks

Utredningen föreslår att en ny lag om tolktjänst för döva, hörsel-skadade och personer med dövblindhet ska ersätta nuvarande reglering i hälso- och sjukvårdslagen om tolktjänst för vardagstolkning (se kapitel 7).

Med förslaget till ny lag ska regionernas ansvar för vardagstolkning inte längre omfatta tolktjänst i arbetslivet. Det ska också förtydligas att tolkning vid ärenderelaterade besök hos myndigheter (så kallad myndighetstolkning) inte ingår i regionens ansvar.

I den nya lagen kommer det framgå att:

- Tolktjänst för vardagstolkning så långt det är möjligt ska utformas och genomföras i samråd med den enskilde.
- Regionen vid behov får ge företräde till den som har störst nytta och behov av tolktjänst för vardagstolkning.
- Viss ledsagning i anslutning till tolktillfället ingår i regionens ansvar vid vardagstolkning för personer med dövblindhet.
- Regionens samordningsansvar innebär att regionen vid behov ska hjälpa döva, hörselskadade och personer med dövblindhet att få andra behov av tolktjänst tillgodosedda genom att samråda med den aktör som bekostar tolkning.
- Regionens samordningsansvar innebär att regionen, efter överenskommelse med den aktör som bekostar tolkning, får tillhandahålla tolktjänst för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet.
- Målet med verksamheten är en god tolktjänst som erbjuds på lika villkor, har god kvalitet och tillgänglighet och bygger på respekt för den enskildes självbestämmande och integritet och där kvaliteten i verksamheten systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras.
- Barnets bästa särskilt ska beaktas när tolktjänst erbjuds barn.
- Verksamheten ska vara organiserad så att den främjar kostnadseffektivitet.
- Regionen får tillhandahålla valfrihetssystem för att tillgodose behovet av att utföra tolkning.
- Regionen ska ta emot klagomål och synpunkter på tolktjänsten och dessa ska besvaras, och i förekommande fall, återge de åtgärder som avser att vidtas.

Vidare föreslår utredningen att:

- Statsbidraget till regionerna för tolktjänst för vardagstolkning ska från och med år 2024 räknas upp med 41 070 000 kronor, från 74 350 000 kronor till 115 420 000 kronor.
- Statsbidraget ska tills vidare fördelas utifrån nuvarande fördelningsmodell. Dock ska fördelningsmodellen senast år 2028 ses över av den föreslagna nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor (se förslag om den funktionen nedan).

Den föreslagna nya lagen innebär att regionernas ansvar delvis förändras och förtydligas. Lagen stärker förutsättningarna för att utveckla en mer flexibel och ändamålsenlig tolktjänst i regionernas regi. När regionernas ansvar för vardagstolkning inte innefattar arbetslivstolkning och så kallad myndighetstolkning frigörs resurser för vardagstolkning exempelvis i fritids- och föreningssammanhang och de övriga situationer som alltså är vardagstolkning. Regionernas samordningsansvar skapar ett nav för tolktjänsten och ger den enskilde tolkanvändaren en väg in för all tolktjänst. Den föreslagna lagen ger också tolkanvändarna ett ökat inflytande över hur tolktjänst för vardagstolkning utformas och genomförs.

Tidsperspektiv för åtgärdsförslaget

Ikraftträdande av ny lag den 1 januari 2024

Översyn av fördelningsmodell för statsbidraget till regionerna år 2028

Samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet

Utredningen föreslår att det allmännas stöd till tolk i arbetslivet samlas hos Arbetsförmedlingen inom ramen för en särskild insats om bidrag till tolk för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet (se kapitel 8). Insatsen ska regleras i förordningen om särskilda insatser för personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga.

Bidraget ska stärka tolkanvändares möjligheter att få, behålla eller utvecklas i ett arbete som anställd, företagare eller fri yrkesutövare

och bidraget ska kunna lämnas för samtliga i ett modernt arbetsliv förekommande situationer.

Den nya insatsen innebär att:

- Bidrag får lämnas till arbetsgivaren eller den som har kostnader för tolk med högst 10 prisbasbelopp per person och år. Ansvaret för eventuellt ytterligare kostnader åvilar arbetsgivaren. Vid deltidarbete ska bidraget minskas i förhållande till arbetstiden.
- Insatsen ska ersätta regionens ansvar för vardagstolkning i arbetslivet samt insatsen bidrag till litteratur och tolk för personer med syn- eller hörselnedsättning i den del som avser bidrag till tolk. I och med att den nya insatsen införs föreslås att insatsen personligt biträde inte längre ska beviljas för att täcka tolkkostnader.
- För att säkerställa att insatsen svarar mot de behov som finns föreslås att den ska följas upp av Arbetsförmedlingen tre år efter dess införande.

Insatsen förbättrar förutsättningarna för var och en som behöver tolkstöd i arbetslivet. Den innebär också en förstärkning av de resurser som det allmänna avsätter för tolkstöd i arbetslivet. Insatsen ökar tydligheten och förutsägbarheten i ansvarsfrågan och minskar den administrativa bördan för såväl tolkanvändare, arbetsgivare som den aktör som tillhandahåller stödet.

Tidsperspektiv för åtgärdsförslaget

Ikraftträdande av förordningsändring den 1 januari 2024
Uppföljning av insatsen år 2027–2028

Ett samlat tolkstöd i utbildning för vuxna

Utredningen föreslår att förutsättningarna för att samla resurserna för tolkstöd i utbildning för vuxna ska ses över i särskild ordning (se kapitel 9).

- I översynen ska ingå att närmare analysera omfattningen av tolkbehoven och föreslå hur en samlad resurs för tolkstöd inom vuxenutbildning kan regleras, organiseras och finansieras.

- Utifrån utgångspunkten att det är den enskildes behov av utbildning som ska avgöra tillgången till tolk bör det även ingå att överväga om resurser för tolkstöd i utbildning kan kopplas till den enskilde tolk-användaren i stället för som i dag till utbildningsanordnaren.

Vuxenutbildning i olika former spelar en viktig roll för individers möjlighet till utbildning under olika skeden i livet och har en central roll i att bidra till arbetslivets kompetensförsörjning. Mycket talar också för att fler personer framöver kommer att studera inom vuxenutbildningen, inte minst den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Utbildning för vuxna omfattar flera olika utbildningsformer och reglering och ansvar för finansiering av tolktjänst skiljer sig åt mellan de olika formerna. Vuxenutbildningens centrala och växande funktion ger därför skäl att se över dagens tolkstöd och överväga förutsättningar för att samla resurserna och skapa ett mer sammanhållet och effektivt system. I detta ingår också att överväga vilka utbildningar för vuxna som ska omfattas, innefattande privata utbildningar.

Tidsperspektiv för åtgärdsförslaget

År 2022–2025

Åtgärder som stöder en fortsatt långsiktig utveckling

Tolkbehoven förändras i takt med den samhällsutveckling som sker, vilket ställer nya krav på tolktjänsten. För att samhället över tid ska kunna tillförsäkra jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet behöver tolktjänsten ges stabila utvecklingsmöjligheter. För att stödja en fortsatt utveckling av detta bedömer utredningen att förslag kopplade till distanstolkning, tekniska lösningar och innovation, tolkprofessionen, jämlikhetsfrågor och kunskapshöjande insatser bör prioriteras.

Stärkt utbud av distanstolkning

Distanstolkning har mot bakgrund av den starka digitala utvecklingen i samhället och de tekniska innovationer som görs stor potential att fylla en viktig funktion som ett alternativ och komplement

till tolkning på plats. I rätt situation och med rätt teknik kan distanstolkning öka både tillgången till och utbudet av tolk (se kapitel 10).

Obokad tolkning på distans via Post- och telestyrelsen

I dag erbjuder Post- och telestyrelsen på frivillig väg inom ramen för Bildtelefoni.net distanstolkning med teckenspråkstolk för obokade och spontana samtal. Med spontana samtal avses samtal av enklare karaktär som inte kräver förberedelsearbete av tolken. Post- och telestyrelsens tjänst är ett viktigt komplement till regionernas tolktjänst. Det saknas en motsvarande funktion för obokade, spontana samtal på distans med skrivtolk.

Utredningen föreslår att:

- Det på lämpligt sätt i Post- och telestyrelsens förordning med instruktion eller i annat lämpligt styrdokument ska framgå att obokad distanstolkning med teckenspråkstolk i Bildtelefoni.net är en del av myndighetens uppdrag samt att medel för tjänstens långsiktiga finansiering säkerställs.
- Post- och telestyrelsen ges i uppdrag att analysera behovet av en obokad distanstolkningsfunktion med skrivtolk och möjligheterna för att tillhandahålla en sådan tjänst på nationell nivå. I uppdraget ingår att lämna förslag på hur en sådan funktion på lämpligt sätt kan utföras, regleras och finansieras.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslagen

År 2022–2024

Regiongemensam distanstolkningsfunktion

Distanstolkning kan vara ett effektivt sätt att med kort framförhållning säkerställa tillgång till tolk och öka utbudet av tolktjänst till exempel för personer som bor eller vistas i glesbygd. Distanstolkning kan också öka tillgången till tolkar med specifik ämneskompetens eller flerspråkig kompetens.

I dag erbjuder regionernas tolkcentraler i olika utsträckning tolkning på distans utifrån olika digitala plattformar och teknisk utrustning. En tillgänglig, säker och effektiv distanstolkning med god kvalitet är resurskrävande och tekniskt utmanande för enskilda regioner. Att utveckla en distanstolkningsfunktion som flera regioner kan använda sig av är därför både ändamålsenligt och kostnadseffektivt.

Utredningen föreslår att:

- Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor (se förslag om den funktionen nedan) i samråd med Post- och telestyrelsen, Sveriges Kommuner och Regioner, intresserade regioner samt Inera ska göra en förstudie om hur utvecklingen av en regiongemensam distanstolkningsfunktion kan organiseras, regleras och finansieras.
- Förstudien ska belysa de tekniska, ekonomiska, juridiska och praktiska förutsättningarna för att utveckla en gemensam funktion för regionernas distanstolkning och ska även beskriva en implementeringsprocess och hur tjänsten långsiktigt kan finansieras.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2024–2026

Stärkta förutsättningar för innovation och teknikutveckling

Tekniska lösningar och innovationer innefattar många områden. Utredningen har därför valt att avgränsa sina åtgärdsförslag till området språkteknologi som har en direkt och logisk koppling till möjligheten att genom innovation och teknikutveckling stärka tolktjänstutbudet för tolkanvändare (se kapitel 11).

Svenska teckenspråket tillgängligt som data

För det svenska teckenspråket har hittills lite gjorts inom det språkteknologiska området. Det finns utvecklad teknik men system och tjänster finns inte tillgängliga för allmänt bruk. En nyckel för en

fortsatt utveckling inom området är att det svenska teckenspråket i snabbare takt kartläggs för att omvandlas till data.

Utredningen föreslår att:

- Institutet för språk och folkminnen (Isof), i samarbete med Stockholms universitet, ska öka genomförandetakten i att kartlägga, systematisera och dokumentera det svenska teckenspråket för att tillgängliggöra språket som data. Arbetet ska ske i samråd med berörda intresseorganisationer och andra berörda aktörer.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2028

Stärkt samordning av innovationsinsatser

Dagens snabba teknikutveckling i kombination med den stora utvecklingspotential som språkteknologi innefattar förstärker behovet av styrning och samordning av innovations- och utvecklingsinsatser som görs med tolkanvändare som målgrupp.

Utredningen föreslår att:

- Verket för innovationssystem (Vinnova) under en femårsperiod ska leda och samordna befintliga och tillkommande aktörer inom området språkteknologi.
- Arbetet ska främja utveckling och innovation av satsningar som särskilt främjar användningen av språkteknologi och artificiell intelligens för att öka delaktigheten i samhällslivet för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet samt personer med andra kommunikativa utmaningar.
- Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor (se förslag om den funktionen nedan) får i uppdrag att i samarbete med Isof löpande följa Vinnovas arbete.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2028

Åtgärder för att stärka tolkprofessionen

Kompetensförsörjning av utbildade tolkar och systematisk kompetensutveckling av yrkesverksamma tolkar är grundläggande för en väl fungerande och kvalitativ tolktjänst. Då utredningen inte har i uppdrag att särskilt ta ställning till området lämnas endast ett antal avgränsade åtgärdsförslag kopplat till tolkprofessionen (se kapitel 12).

Förnyad analys av behovet av tolkar

Statistik visar att såväl antalet tolkanvändare som antalet utförda tolktimmar successivt har ökat de senaste åren. Samtidigt minskar antalet sökande till tolkutbildningar vilket gör kompetensförsörjningsfrågan inom tolktjänsten till en utmaning.

Utredningen föreslår att:

- Det framtida behovet av teckenspråks- och dövblindtolkar samt skrivtolkar ska följas upp av lämplig myndighet inom en femårsperiod. Uppföljningen innefattar även behoven av döva teckenspråkstolkar och teckenspråkstolkklärare.
- Uppföljningen ska innefatta en analys av hur befintliga utbildningar tillgodoser dessa behov och vilka eventuella förändringar som krävs för att säkerställa en stark och kompetent tolkprofession. Uppföljningen ska även innefatta frågan om tolkutbildningarnas finansiering.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2028

Stärkt samordning av kompetensutveckling för tolkar

Teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkars behov av kontinuerlig och kvalitativ kompetensutveckling är en nyckel för en hållbar tolktjänst och utredningen har i sitt arbete kunnat konstatera att utbudet av kompetensutveckling inte tillgodoser de behov som finns.

Utredningen föreslår att:

- Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor (se förslag om den funktionen nedan) i samverkan med berörda utbildningsanordnare och arbetsgivare samt företrädare för tolkprofessionen och berörda intresseorganisationer, ska utveckla och sammanställa en plan för kontinuerlig och systematisk fortbildning och kompetensutveckling av tolkar samt föreslå hur sådan fortbildning och kompetensutveckling kan finansieras.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2024–2025

Enhetlig reglering av administrativa frågor för tolkar

Betänkandet Att förstå och bli förstådd (SOU 2018:83) redovisar en översyn av samhällets behov av och tillgång till tolkar i talade språk samt den offentliga sektorns tolkanvändning i syfte att utveckla och säkerställa ett flexibelt, rättssäkert och effektivt system. En del i detta system är de förfaranden och regleringar som finns kopplat till tolkprofessionen. I dessa delar lämnar utredningen vissa förslag. Konsekvensen om förslagen i betänkandet (SOU 2018:83) genomförs är att förfarandena och regleringarna för tolkar i talade språk och motsvarande för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkar kommer att skilja sig åt i vissa avseenden.

Utredningen föreslår att:

- En översyn ska göras för att säkerställa att administrativa förfaranden och regleringar för teckenspråks-, dövblind- och skrivtolkar respektive tolkar i talade språk så långt som möjligt är enhetliga.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2028

Ökad jämställdhet och ökat barnperspektiv

Utredningen har i uppdrag att belysa om det finns omotiverade skillnader mellan män och kvinnor och även analysera möjligheten för tolkanvändare att i möten med myndigheter på ett tryggt sätt kunna berätta om känsliga situationer, till exempel vid våldsutsatthet. Utredningen har även i sitt arbete analyserat barns och ungas förutsättningar att med tolkstöd kunna ta till vara sina rättigheter och vara delaktiga på lika villkor som andra barn och unga (se kapitel 13).

Tillgång och träffsäkerhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Undersökningar om arbetsmarknadsdeltagande för människor med funktionsnedsättning har visat på omotiverade skillnader mellan kvinnor och män. Den data som finns går dock inte att bryta ner på gruppen tolktjänstanvändare varför det finns skäl att vidare analysera detta.

Utredningen föreslår att:

- Arbetsförmedlingen ska kartlägga och analysera skillnader i tillgång och träffsäkerhet i olika arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder riktade till kvinnor och män som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet som är inskrivna vid Arbetsförmedlingen och har nedsatt arbetsförmåga.
- Arbetsförmedlingen ska mot bakgrund av analysen föreslå lämpliga åtgärder för att skapa ökad jämlikhet och träffsäkerhet i de arbetsmarknadspolitiska stödåtgärderna.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2025

Ökad kunskap om stöd till våldsutsatta kvinnor som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet

De studier som har gjorts i inom området våldsutsatthet klarlägger att förekomsten av våld och övergrepp mot kvinnor och flickor med funktionsnedsättning är minst lika vanligt förekommande som i andra grupper. Mycket tyder också på att kvinnor med funktions-

nedsättning har svårare än andra grupper att få stöd i utsatta situationer. De kunskapsunderlag som finns går dock inte att bryta ner på gruppen kvinnor som är döva, hörselskadade eller har dövblindhet varför det finns skäl att vidare analysera detta.

Utredningen föreslår att:

- En lämplig myndighet ska utreda om och i så fall hur kompetensen och stödet till våldsutsatta döva och hörselskadade kvinnor och kvinnor med dövblindhet kan stärkas och organiseras nationellt.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2025

Ökad kunskap om barns och ungas erfarenheter och behov

För barn och unga i behov av tolk är tolktjänsten många gånger en förutsättning för att kunna tillvarata sina rättigheter och vara delaktiga på lika villkor som andra barn och unga i exempelvis förenings- och kulturliv, lek och andra fritidsaktiviteter. Det saknas i dag samlat kunskapsunderlag om barns och ungas behov av tolktjänst och barns och ungas eget perspektiv på tolktjänsten behöver också förstärkas.

Utredningen föreslår att:

- Den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor (se förslag om den funktionen nedan) i samarbete med Specialpedagogiska skolmyndigheten ska göra en fördjupad analys av barns och ungas behov och erfarenheter av tolk i förenings- och kulturliv, lek samt i fritidsaktiviteter.
- Analysen ska göras efter samråd med berörda intresseorganisationer, innefattande barn- och ungdomsorganisationer och föräldraorganisationer, samt med Svenska Dövidrottsförbundet.
- Mot bakgrund av analysen ska ett kunskapsunderlag tas fram och vid behov ska förslag på åtgärder lämnas för att stärka barnperspektivet i tolktjänstverksamheten.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslaget

År 2023–2025

En nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor

Det saknas en samlad, nationell överblick av tolktjänsten och dess utveckling vilket väsentligt försvårar möjligheten till löpande uppföljning och långsiktig utveckling av tolktjänsten (se kapitel 14).

Utredningen föreslår att:

- En nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet inrättas. Funktionens arbete ska ske i samråd med regioner och berörda intresseorganisationer samt andra berörda aktörer.
- Funktionen ska tillhandahålla information samt sammanställa statistik och annan data för en samlad nationell uppföljning av tolktjänsten samt vid behov samordna utvecklingsinsatser.
- Funktionen ska samordna eller hantera frågor som rör tolktjänst och som genom utredningens förslag inte har en naturlig hemvist hos en annan aktör, till exempel samordna en plan för strategisk kompetensutveckling av tolkar, upphandla tolkservice för för-
troendevalda i vissa organisationer (rikstolktjänst) samt betala ut statsbidrag till regionerna för tolktjänst.
- Funktionen ska ta fram ett nationellt system för uppföljning av tolktjänsten samt vid behov föreslå nödvändiga författningsändringar för ett sådant system.
- Funktionen ska senast år 2028 följa upp handlingsplanen för en långsiktig utveckling av tolktjänsten.

Tidsperspektiv på åtgärdsförslagen

År 2022–2023

Uppföljning av handlingsplanen senast år 2028

Handlingsplanen i översikt

Åtgärder för en mer sammanhållen och tydlig struktur

Förslag	Tidsperspektiv genomförande
Regionens ansvar för tolktjänst förtydligas och förstärks – förslag till ny lag	Ikraftträdande 1 januari 2024
– översyn fördelningsmodell statsbidrag	År 2028
Samlat och förstärkt tolkstöd i arbetslivet – förslag till ny insats i befintlig förordning	Ikraftträdande 1 januari 2024 Uppföljning år 2027–2028
Ett samlat tolkstöd i utbildning för vuxna – förslag om översyn	År 2022–2025

Åtgärder som stöder en fortsatt långsiktig utveckling

Förslag	Tidsperspektiv genomförande
Permanentad och säkerställd obokad distanstolkningsfunktion med teckenspråkstolk via Post- och telestyrelsen	År 2022–2023
Analys av obokad distanstolkningsfunktion med skrivtolk via Post- och telestyrelsen – uppdrag till Post- och telestyrelsen	År 2022–2024
Analys av regiongemensam distanstolkningsfunktion – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2024–2026
Tillgängliggörande av det svenska teckenspråket som data – uppdrag till Institutet för språk och folkminnen	År 2023–2028
Ökad samordning av innovationsinsatser om språkteknologi – uppdrag till Verket för innovationssystem – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2023–2028
Förnyad analys av behovet av tolkar – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2023–2028
Samordning och förstärkning av kompetensutveckling för tolkar – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2024–2025
Analys av enhetlig reglering av administrativa frågor för tolkar – förslag om översyn	År 2023–2028
Analys av tillgång och träffsäkerhet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder som rör döva, hörselskadade och personer med dövblindhet – uppdrag till Arbetsförmedlingen	År 2023–2025
Ökad kunskap och kompetens om stöd till våldsutsatta kvinnor med dövhet, hörselskada eller dövblindhet – uppdrag till lämplig myndighet	År 2023–2025
Ökad kunskap om barns och ungas erfarenheter och behov av tolktjänst – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2023–2025
Inrättande av en nationell funktion för samordning av tolktjänstfrågor	År 2022–2023
Uppföljning av handlingsplanen – uppdrag till den nationella funktionen för samordning av tolktjänstfrågor	År 2028

